

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hankintojen ja sopimustoiminnan yleiset periaatteet

Vuosille 2025–2028

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Hankinta- ja sopimustoimintaa ohjaavat keskeiset periaatteet ja niiden tavoitteet	3
2.1	Hankintatoimintaa ohjaavat keskeiset periaatteet ja niiden tavoitteet	3
2.2	Sopimustoimintaa ohjaavat keskeiset periaatteet ja niiden tavoitteet:	6

Tekijät

Sonja Ilves

Riikka Pajarinen

1 Johdanto

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen (myöhemmin Siun sote) hankinta- ja sopimuspalvelujen toimintamallit noudattavat Siun soten strategiaa, tähdäten lean-mallin mukaisesti oikea-aikaiseen ja tehokkaaseen toimintaan sekä palvelujen laadukkaaseen, vastuulliseen ja asiakaslähtöiseen järjestämiseen sekä jatkuvaan kehitykseen taloudellisesti kestäväällä tavalla. Siun soten hankinta- ja sopimustoiminta ottaa huomioon myös sosiaalisen ja ympäristön vastuullisuuden sekä saavutettavuuden näkökulmat.

Tässä asiakirjassa kuvataan pääperiaatteet siihen, kuinka Siun soten strategia ja hallintosääntö tuodaan osaksi kaikkea organisaation hankinta- ja sopimustoimintaa, sekä hankinta- ja sopimuspalvelujen Siun soten yksiköille tuottamaa tukea. Asiakirja määrittelee hyvinvointialueen kaikkea toimintaa, jossa Siun soten nimissä ryhdytään suunnittelemaan, valmistelemaan tai toteuttamaan hankintaa, ostamista tai sopimusta.

Siun soten strategian, hallintosäännön sekä hankinta- ja sopimustoiminnan yleisten periaatteiden toteuttamista täydentävät vuosittain laadittavat talousarvion täytäntöönpano-ohjeet, sekä hankinta- ja sopimuspalvelujen erilliset ohjeet, hankintojen vuosisuunnitelmat, YTA-alueen yhteistyösopimus sekä muut palvelualueen toimintaan liittyvät palvelu- ja yhteistyösopimukset.

2 Hankinta- ja sopimustoimintaa ohjaavat keskeiset periaatteet ja niiden tavoitteet

Tässä kappaleessa kuvatut periaatteet tuodaan osaksi kaikkea Siun soten ostamista ja sopimustoimintaa, riippumatta menettely- ja toteutustavoista. Nämä periaatteet ulotetaan mahdollisuuksien mukaan myös yhteishankintayksiköiden Siun sotelle toteuttamiin hankintoihin. Siun sote toteuttaa myös järjestämisvastuulleen kuuluvia palveluja palvelusetelillä, joiden toimintamallit ja periaatteet on kuvattu erikseen palvelusetelisääntökirjoissa, palveluseleissä noudatettavissa yleisissä periaatteissa sekä sisäisissä ohjeissa.

Ennen ostamiseen tai uuteen sopimussuhteeseen ryhtymistä tulee arvioida kokonaisvaltaisesti siihen liittyvät mahdolliset riskit ja kokonaisvaikutukset, sekä erilaiset toteutusvaihtoehdot tarpeen täyttämiseksi. Toimialueiden johto vastaa siitä, että kokonaisvaikutusten arviointi toteutuu asianmukaisesti kussakin hankinnassa.

Näiden periaatteiden jalkauttaminen käytäntöön tiedostetaan sujuvan ostamisen järjestämisen keskeiseksi edellytykseksi. Hankinta- ja sopimuspalvelujen toimintaa kehitetään yhden luukun periaatteen mukaisesti siten, että selkeät toimintamallit vähentävät häiriökysyntää, ja vapauttaa resurssia niin toimialueilla kuin hankinta- ja sopimuspalvelujen yksiköissäkin.

2.1 HANKINTATOIMINTAA OHJAAVAT KESKEISET PERIAATTEET JA NIIDEN TAVOITTEET

Siun soten ohjausasiakirjojen lisäksi hankintoja ohjaa keskeisesti Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016).

Hankintalainsäädäntö edellyttää myös, että sosiaali- ja terveystalushankinnoissa sekä pelastustoimen hankinnoissa otetaan huomioon kyseistä palvelua koskevan lainsäädännön vaatimukset, sekä palvelun käyttäjien erityistarpeet ja heidän kuulemisensa. Lainsäädännön mukaan hankinnoissa on otettava huomioon myös palvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen sekä eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin, käyttäjien osallistumiseen, vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen ja innovointiin liittyvät tekijät.

Hankintalainsäädännön ohella hankinnoissa noudatetaan hankinnan kohteeseen sovellettavaa lainsäädäntöä, sekä esimerkiksi tilaajavastuulain säädöksiä.

Siun soten hankintoja ohjaavat keskeiset periaatteet ja niiden tavoitteet ovat:

1. **Hankintoja suoritetaan vain todellisiin tarpeisiin, ja hankinnan kohdetta sekä sopimusehtoja koskevassa määrittelytyössä otetaan aina huomioon hankinnan koko elinkaaren kustannukset.**
 - Tämän myötä hankintojen tekemisessä huomioidaan hyvä taloudenpito ja tehtävien hankintojen kokonaisvaikutukset.
 - Toimialueen tulee ennen hankintaan ryhtymistä määritellä hankinnalle asetetut strategiset, toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja vaikutukset.
 - Periaate koskee yhtä lailla pienhankintaa kuin kynnysarvojen ylittäviä kilpailutettavia hankintoja.
2. **Hankitaan kuhunkin tarpeeseen laadultaan ja toiminnallisuudeltaan oikea hyödyke, huomioiden kuitenkin samalla hankinnan kokonaistaloudellinen edullisuus.**
 - Tämän myötä hankinnan kohde vastaa loppukäyttäjän todellista tarvetta, mutta huomioi samalla markkinoilla olevat eri vaihtoehdot ja koko organisaation tarpeen.
 - Toimialueen tulee ottaa mahdolliset voimassa olevat sopimukset huomioon hankintatarpeen tarkastelussa.
 - Asiassa arvioidaan aina myös mahdollinen hankintayhteistyö muiden hyvinvointialueiden tai yhteishankintayksiköiden tilaajien kanssa.
3. **Hankintapalvelujen henkilöstön osaamista kehitetään jatkuvasti.**
 - Hankintapalvelujen keskeisenä tavoitteena on tuottaa tukea Siun soten toimialueille yhden luukun periaatteella siten, että toimialueiden edustajat vastaavat hankittavan kohteen määrittämisestä oman asiantuntemuksensa kautta, ja hankinta- ja sopimuspalvelujen edustaja vastaa prosessissa hankinta- ja sopimusteknisistä määräyksistä.
 - Hankintapalvelujen henkilöstön osaamisen kehittämällä turvataan laadukas tukipalvelu koko hyvinvointialueelle.
4. **Hankinnat kilpailutetaan avoimesti sekä syrjimättömästi, ja tulevista hankinnoista viestitään avoimesti.**
 - Tämän myötä mahdollistetaan mahdollisimman laaja kilpailu, ja siten käyttäjän tarpeiden mukainen ratkaisu mahdollisimman taloudellisesti.
5. **Tulevia hankintatarpeita ennakoimalla mahdollistetaan riittävän kattava markkinavuoropuhelun käyminen ja hankinnan sujuva toteutuminen.**
 - Siun sote kehittää markkinavuoropuheluprosessia, jolla tuetaan hankinnan strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista.
 - Ohjaamme myös yhteishankintayksiköitä kattavaan markkinavuoropuheluun.
 - Markkinavuoropuhelulla mahdollistetaan myös pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuun, sekä sujuva hankintavaihe.

6. **Hankintojen laatukriteerinä käytetään soveltuvien osin toimittajan yhteiskunnallista ja sosiaalista vastuuta, sekä ympäristökriteereitä.**
 - Tällä huomioidaan hyvinvointialueen laaja yhteiskunnallinen vastuu
 - Laatukriteerit tukevat osaltaan toimialueiden toiminnallisten tavoitteiden toteutumista, ja niitä kehitetään jatkuvasti hankintojen ja toimialueiden yhteistyönä.
7. **Hankintojen toteuttamisessa paitsi tarkastellaan ja valvotaan tarjoajien taustoja, arvioidaan muun ohella myös hankintojen toteutumista säädösten ja toimintaohjeiden mm. toimivallan mukaisesti sekä valmisteluun osallistuvien sekä viranhaltijapäätöksiä tekevien henkilöiden esteellisyyttä.**
 - Tällä pyritään torjumaan mm. harmaata taloutta ja varmistetaan tasapuolinen, syrjimätön kohtelu.
8. **Hankintoihin liittyvää prosessia, ohjeita sekä työnjakoa kehitetään saavutettavaksi.**
 - Sisäisillä prosesseilla ja ohjeilla varmistetaan yleisten periaatteiden toteuttaminen sekä organisaation yhteiset toimintamallit.
 - Hankintapalvelut vastaa ohjeiden päivittämisestä ja ajantasaisuudesta.
9. **Selkeällä vastuunjaolla hankintapalvelujen ja toimialueiden välillä säästetään hankintaprosesseissa asiakas- ja potilastyötä tekevien henkilöiden ja muiden ammattilaisten aikaa, ja mahdollistetaan säästyneen ajan hyödyntäminen heidän ydintehtäväänsä.**
 - Sujuvassa hankintaprosessissa myös kokonaistaloudellisuuden, sopimuksellisuuden ja vaikuttavuuden näkökulmat tulevat systemaattisesti tarkasteltaviksi jo varhain hankinnan valmisteluvaiheessa.
 - Hankintaprosessissa syntyy aina sopimus, jonka sisältöä ja hallintaa ohjaavat kohdan 2.2. mukaiset periaatteet ja tavoitteet.

Näitä periaatteita noudatetaan hyvinvointialueen kaikissa hankinnoissa ja niiden sisällön määrittelyssä, mukaan lukien yhteishankintayksiköille toimeksiannetut ja hankintarenkaana toteutetut hyvinvointialueen hankinnat.

2.2 SOPIMUSTOIMINTAA OHJAAVAT KESKEISET PERIAATTEET JA NIIDEN TAVOITTEET:

Hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisesti toimialuejohtajat vastaavat muun ohella sopimushallinnan toteutumisen toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialueellaan. Viranhaltijat voivat allekirjoittaa sopimuksia siltä osin, kuin päätösvaltaa on siirretty heille erillisillä delegointipäätöksillä. Sopimusten vastuuhenkilöt vastaavat myös hankinta- ja sopimuspalvelujen tukemana siitä, että sopimushallinta toteutuu asianmukaisesti heidän vastuullaan olevissa sopimuksissa.

Sopimustoimintaa ohjaavat keskeiset periaatteet koskevat koko hyvinvointialueen sopimusten johtamista, toteuttaen omistajan etua kaikissa sopimussuhteissa, joissa laaditaan hyvinvointialueen nimissä sopimus, joko sisäisen tai ulkoisen sopimuskumppanin kanssa (muun muassa osto, myynti, vuokraus, yhteistyö, projekti ja rahoitus).

Hyvinvointialueen sopimushallinta on koko organisaation poikkileikkaavaa toimintaa. Sitä ohjaavat seuraavat peruseriaatteet ovat seuraavat:

- 1) **Sopimustoimintaa toteutetaan aina lainmukaisesti, läpinäkyvästi ja avoimesti.**
 - Tämän myötä hyvinvointialueen sopimustoiminta on luotettavaa ja sopimuskumppaneiden kohtelu tasavertaista.
- 2) **Sopimustoiminnassa otetaan huomioon hyvinvointialueen järjestämis- ja tuottamisvastuulle kuuluvien perustehtävien häiriötön jatkuvuus ja toiminnan tehokas, vastuullinen, lainmukainen ja yhdenvertainen toteuttaminen myös poikkeusoloissa.**
 - Tämän tavoitteena on palvelun häiriötön tuottaminen koko hyvinvointialueelle.
- 3) **Sopimus pohjat valitaan, sopimukset laaditaan ja ne viedään järjestelmiin sisäisten ohjeistusten mukaisesti. Ostosopimuksissa käytetään aina Siun soten omia sopimus pohjia, ellei tästä ole erityistä perustetta poiketa.**
 - Tämän myötä hyvinvointialueen sopimukset ovat tasalaatuisia, jonka ohella niistä syntyy luotettavaa dataa, jolla mahdollistetaan tiedolla johtaminen sekä strategisten valintojen toteuttaminen.
 - Sopimuksellinen toiminta on tällöin hyvinvointialueen ohjattavissa, ennakoitavissa ja seurattavissa.
 - Tällä mahdollistetaan tehokas riskienhallinta ja vaikutusten arvioiminen kaikessa sopimuksellisessa toiminnassa.
 - Merkittävimmät sopimusriskit huomioidaan hyvinvointialueen ostamisen vakiosopimusehtojen osalta mahdollisuuksien mukaan myös yhteishankintayksikköjen tuottamissa kilpailutuksissa.
- 4) **Sopimusten koko elinkaaren hallinta, johtaminen ja seuranta toteutetaan laadukkaasti, erillisen sopimushallinnan ohjeen mukaisesti.**
 - Tällä mahdollistetaan ennakoiva ja hallittu siirtyminen sopimuskausien välillä.

- Tavoitteena on myös se, että sopimuksen vastuuhenkilö tiedostaa vastuunsa ja velvollisuutensa sopimuksen elinkaaren hallinnassa.
- Sopimuspalvelut vastaa ohjeiden päivittämisestä ja ajantasaisuudesta.

5) Hyvinvointialueen johto on kaikkina aikoina tietoinen hyvinvointialueen sopimuksista ja niiden kokonaisarvoista, velvoitteista, oikeuksista, vastuista, riskeistä sekä sopimusten sisällöistä ja niiden vaikutuksesta hyvinvointialueen toimintaan.

- Tämän myötä toimialueidensa sopimuksista vastaavat viranhaltijat ovat tietoisia oman palvelualueensa sopimustilanteesta ja niiden muodostamista velvoitteista.

6) Sopimusten sisäistä valvontaa suoritetaan säännöllisesti ja siten, että toimialueet sitoutuvat valvontaa suorittavan yksikön antamiin toimintaohjeisiin.

- Tällä huomioidaan hyvinvointialueen sopimushallintaan liittyvien taloudellisten ja oikeudellisten riskien minimointi.